

Mispátim- Demokrácia

Mispátim Hetiszakasz tartalma **מִשְׁפָּטִים**

Szakaszunkban – Mispátim (2Mózes 21:1–24:18.) – a zsidó magánjog sok rendelkezése van rögzítve. Kezdve a rabszolgaság szabályozásán és humánusabbá tételén, a szidra felállítja azt a keretet, amelyben a zsidó életmód kifejezésre juthat: a Háláchá – a zsidó törvény – keretét. Itt mondja ki a Tóra a klasszikus demokrácia elvét: a többség határozata legyen a döntő – de ne használd ki a többségi döntést negatív, destruktív célokra.

A szináj-hegyi Kinyilatkoztatást követően az Örökkévaló hoz egy sor törvényt Izrael népe számára. Ezek közé tartoznak a héber rabszolgákra vonatkozó törvények; a gyilkosságért, emberrablásért, testi sértésért és tolvajlásért járó büntetések; a különféle károkozások jóvátételére; a kölcsönökre vonatkozó magánjogi rendelkezések; a letéteményekre, kölcsönzőkre és a bérlőkre vonatkozó szabályok; és a bíróságok igazságszolgáltatásának rendszabályai. – 2Mózes 21:1–23:8.

Törvény tiltja meg Izrael gyermekeinek az idegenekkel szembeni rossz bánásmódot; törvény írja elő az évszakokkal kapcsolatos ünnepek megtartását; és rendelkezik a terményajándékokról, melyeket a jeruzsálemi Szentélybe kellett vinni. Törvény tiltja meg a hús és a tej együtt főzését. A Mispátim hetiszakasa összesen ötvenhárom micvát tartalmaz – ebből 23 tevőleges parancsolat, 30 pedig tiltó. – 2Mózes 23:9–19.

Az Örökkévaló ígéretet tesz Izrael népének, hogy beviszi őket a Szentföldre, ugyanakkor óva inti őket attól, hogy magukévá tegyék az ott talált népek pogány szokásait. – 2Mózes 23:20–33.

Izrael népe kijelenti: „Megtesszük, és híven meghallgatjuk” mindazt, amit az Örökkévaló nekünk parancsol. Mózes, Áronra és Chúrra hagyva az izraeliták táborát, felmegy a Szináj hegyére, és ott marad negyven nap és negyven éjjel, hogy átvegye Istentől a Tórát. – 2Mózes 24.

A nép odakiált Mózesnek, hogy túlságosan erőteljes számukra ez az isteni kinyilatkoztatás semhogy el tudnák azt viselni, és könyörögnek neki, hogy ő közvetítse feléjük Isten üzenetét. – 2Mózes 20:14-23.

שבת שלום

Chaim Shaul Glitzenstein: Bírósági ügyek szabályai

Beszélik, hogy egy bíró rendszeresen kenőpénzt fogadott el a peres felektől, hogy a javukra döntsön. Egyszer egy különösen nagy összegről szóló csekket kapott, és mindent el is követett, hogy az embernek az előnyére fordítsa az ügyet. Azonban a tárgyalás után kiderült, hogy a csekk fabatkát sem ér. Az égre nézett a bíró, és így kiáltott: Hová lett az emberek becsülete?

Hetiszakaszunk a **Mispátim**, a **bírósági ügyek szabályait** hosszan sorolja. Többek közt azt is megköveteli, hogy a bíróságot igazságosan kell vezetni, és tiltja, hogy a bírók kenőpénzt fogadjanak el, mert „**a megvesztegetés megvakítja az éleslátókat és elferdíti az igazak szavait.**”

A **Gemara** mesél nagy bölcsekről, akik egy kicsi segítséget kaptak valakitől, aminek következtében nem tudtak aztán ítélni az ügyekben. Például a **kohen a gadol, rabbi Ismael ben Elisáról** mesélik, hogy egy ember egy nagyon messzi helyről jött hozzá, és hozott egy marék gyapjút (amit a **birkanyírás**kor mindig le kellett adni a koheneknek a **Szentély időkben**). A **rabbi megkérdezte, hogyhogy nem találta a lakóhelyedhez közelebb kohent?** Az ember azt felelte, mivel már úgyszólván úton voltam hozzád a bíróság miatt, akkor kihasználtam az alkalmat, hogy egy **kohennel** találkozom, és elhoztam ezt a marék gyapjút. Akkor azt mondta rabbi **Ismael**, így sajnos nem ítélezhetek az ügyedben a megvesztegetés tilalma miatt.

Kérdés, hogy ha egyszer nem egy harmadik világbéli dologról beszélünk, ahol szokásos a megvesztegetés, és az emberek gyakran hazudnak és csalnak és emiatt gyakran fel is merülhet a gyanú, hogy nem igazságosan ítélnék, hanem igazi cádikokról, akiket még a Tóra is őrzőknek és igazaknak nevez, akik csakis az igazságot keresik, és nincs hajlamuk a hazugságra, akkor hogyan lehetséges, hogy egyáltalán gyanú merülhetne fel ellenük, hogy elfogadnak kenőpénzt? És ki feltételezné, hogy a kohen a gadol, egy cádik, mint rabbi Ismael ben Elisa hazudna a bíróságon néhány sekelért?

A válasz pedig, hogy az ember úgy van felépítve, hogy az akarat erősebb, mint az ész, és könnyen elhajlítja minden irányba. Ezért amikor az ember valakinek a javát akarja (mert az is jót tett vele), akkor tudatalatt az észére is hatással van, hogy a javát keresse. És akkor az elme elkezd objektív érveket gyártani, és nem is gondoljuk, hogy ez megvesztegetés, az igazság eltorzítása, vagy elfogultság, hanem azt hisszük, tiszta érvelés. De valójában az a helyzet, hogy mögötte ott rejlik a személyes akarat, érdek és vágy, és az már elhajlította az ésszt az illető javára.

Ez pedig érinti a legbölcsebb és legigazabb embereket is, hiszen ők is emberek, és ezért tilos elfogadni bármit, mert az ő agyuk is automatikusan ebbe az irányba tér el, anélkül, hogy észrevennék. A **Gemara** úgy fejezi be **rabbi Ismael ben Elisa** történetét, hogy elárasztották őt a pozitív gondolatok annak az embernek az irányába, aki elhozta neki a gyapjút, és rájött, mennyire fontos, hogy erősen óvakodnia kell a megvesztegetéstől.

Na de hogyan vonatkozik mindez ránk, akik sem bírák, sem ügyvédek, sem kohenek nem vagyunk? Mi a megvesztegetés tilalmának jelentősége a mi életünkben? Nagy a jelentősége. Ugyanis a legnagyobb megvesztegetés az önámítás. Mindenkinek legfontosabb a saját érdeke, és magát szereti a legjobban. Emiatt amikor döntést kell hoznunk, az önös érdek azonnal előugrik, és elhúz minket egy bizonyos irányba, amelyik „**kifizetődő**” úgy mintha az lenne az leginkább igaz és helyes irány. **Már csak egyetlen kis probléma maradt: pontosan hogyan is kell félretenni az önös érdeket?** Hiszen a legtöbb esetben nem sikerül megszabadulni az érdekeltségeinktől és tisztán és objektíven gondolkodni.

Van megoldás: Kérdezd a rabbit! Persze nem kell igazi rabbi, ha nem **halachikus kérdésről** van szó, csak valaki más - egy barát, vagy olyasvalaki, aki kívülről látja a helyzetünket és valóban objektív véleményt és tanácsot tud adni, hogy azt tegyük, ami helyes és nem azt, ami kényelmes. Mivel én elfogult vagyok a saját ügyemben ő segíthet, mivel tisztán látja a helyzetet ezért jó tanáccsal szolgálhat.

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ר

Rabbi Jonatan Sacks: A rabszolgaság lassú megszűnése

A **Mispátim** hetiszakaszban a Tóra egyik nagyszerű stílusjegyének lehetünk tanúi, nevezetesen az elbeszélésből a törvénybe való átmenetnek. Eddig a **Kivonulás könyve** elsősorban elbeszélés volt: az **izraeliták rabszolgasorba taszításának** és a **szabadságba vezető útjuknak a története**. Most jön a részletes törvényhozás, a „**szabadság alkotmánya**”.

Ez nem véletlen, hanem lényeges. A judaizmusban a törvény a nép történelmi tapasztalatából nő ki. **Egyiptom** volt a zsidó nép lelkének iskolája; az emlékezet volt a szabadság művészténeke és mesterségének folyamatos szemináriuma. Megtanította őket arra, milyen érzés a hatalom rossz oldalán állni. „**Tudjátok, milyen érzés idegennek lenni**” - szól az e heti hetiszakaszban egyik áthallásos mondata (**2Mózes 23:9**). A zsidók voltak az a nép, amelynek megparancsolta, hogy soha ne felejtse el a rabszolgaság keserű ízét, hogy soha ne vegye természetesnek a szabadságot. Aki így tesz, az végül elveszíti azt.

Ez sehol sem világosabb, mint a mai hetiszakasz elején. Az izraeliták történelmi tapasztalatairól olvastunk a rabszolgaságról. A **Mispátim** társadalmi törvényhozása tehát a rabszolgasággal kezdődik. Ami lenyűgöző, az nem csak az, hogy mit mond, hanem az is, hogy mit nem mond.

Nem azt mondja: szüntessétek meg a rabszolgaságot. Bizonyára ezt kellett volna tennie. Nem ez az egész eddigi történet lényege? **Józsefet testvérei** eladják rabszolgának. Ő, mint az **egyiptomi alkirály, Tzofenat Paneach, rabszolgasággal fenyegeti** őket. Nemzedékekkel később, amikor egy olyan fáraó támad, aki „**nem ismerte Józsefet**”, az **egész izraelita nép Egyiptom rabszolgájává** válik. A **rabszolgaság**, akárcsak a **bosszúállás**, egy ördögi kör, amelynek nincs természetes vége. **Akkor miért ne adhatnánk neki természetfeletti véget? Miért nem mondta Isten: „Nem lesz többé rabszolgaság”?**

A Tóra már adott egy hallgatóságos választ. A változás lehetséges az emberi természetben, de időbe telik: időbe, még hozzá hatalmas léptékben, évszázadok, sőt évezredek alatt. Aligha kétséges, hogy a **Tóra értékrendje** szempontjából az egyik ember **hatalomgyakorlása** egy másik ember felett, annak **beleegyezése** nélkül, **alapvető támadás az emberi méltóság ellen**. Ez nem csak a gazda és a rabszolga közötti kapcsolatra igaz. Számos klasszikus zsidó kommentátor szerint igaz ez a király és az alattvalók, az uralkodók és az uralkodottak közötti kapcsolatra is. A **bölcsek szerint** ez még az **Isten** és az **emberek** közötti **kapcsolatra** is igaz. A **Talmud** azt mondja, hogy ha **Isten** valóban kényszerítette a zsidó népet a **Tóra** elfogadására azzal, hogy „**a hegyet a fejük fölé függesztette**” (**Sábát 88a**), az magának a szövetségnek a feltételeivel szembeni kifogást jelentene. Mi csak azért vagyunk **Isten avádimjai**, szolgálói, mert őseink szabadon választották, hogy azok legyünk (**lásd Józsué 24, ahol Józsué felajánlja a népnek a szabadságot, hogy ha úgy dönt, akkor és ott kiléphet a szövetségből**). A rabszolgaságot tehát meg kell szüntetni, de **Isten** velünk való kapcsolatának egyik alapelve, hogy nem kényszerít bennünket gyorsabb változásra, mint amilyenre saját szabad akaratunkból képesek vagyunk. A **Mispátim** tehát nem törli el a rabszolgaságot,

Rabbi Jonatan Sacks: A rabszolgaság lassú megszűnése

de elindít egy sor olyan alapvető törvényt, amely az embereket - bár a saját tempójukban - arra fogja vezetni, hogy önszántukból eltöröljék azt. Íme a törvények:

„Ha héber szolgát veszel, hat évig kell szolgálnia neked. De a hetedik évben menjen szabadon, anélkül, hogy bármit is fizetne.... Ha azonban a szolga azt mondja: 'Szeretem a gazdám, a feleségemet és a gyermekeimet, és nem akarok szabadulni', akkor a gazdája vigye őt a bírák elé. Vezesse az ajtóhoz vagy az ajtófélfához, és szúrja át a fülét egy cövekével. Akkor azután egy életre a szolgája lesz”. (2Mózes 21:2-6)

Mi történik ezekben a törvényekben? Először is, alapvető változás történik a rabszolgaság jellegében. Többé már nem egy állandó állapot; ez egy átmeneti állapot. Egy héber rabszolga hét év után szabadul. Ezt ő is tudja. A rabszolgára nem a gazda szeszélye, hanem isteni parancsra vár a szabadság. Ha tudod, hogy egy meghatározott időn belül szabad leszel, akkor lehet, hogy testben rabszolga vagy, de a saját elmédben szabad ember vagy, aki átmenetileg elvesztette a szabadságát. Ez önmagában forradalmi.

Ez önmagában azonban nem volt elég. Hat év hosszú idő. Innen a **sábát intézménye**, amelyet azért rendeltek el, hogy **hét napból egy napot a rabszolga szabadon lélegezhessen**: senki sem parancsolhatta neki, hogy dolgozzon:

„Hat napon át dolgozzatok és végezzétek minden munkátokat, de a hetedik nap szombat az Örökkévalónak, a ti Isteneteknek. Ezen a napon ne végezz semmilyen munkát, és ne is sem a te férfi és női szolgád... ..hogy a te férfi és női szolgáid is pihenjenek, ahogyan te is. Emlékezz arra, hogy rabszolgák voltatok Egyiptomban, és hogy az Örökkévaló, a te Istened hatalmas kézzel és kinyújtott karral hozott ki onnan. Ezért parancsolta meg nektek az Örökkévaló, a ti Istenetek, hogy tartsátok meg a szombat napját”. (5Mózes 5:12-14)

A **Tóra** azonban pontosan tudja, hogy nem minden rabszolga akarja a szabadságot. Ez is kiderül az **izraelita történelemből**. A pusztában az izraeliták nem egyszer vissza akartak menni **Egyiptomba**. Azt mondták: **„Emlékszünk a halra, amit Egyiptomban ingyen ettünk, az uborkára, a dinnyére, a póréahagymára, a hagymára és a fokhagymára is” (4Mózes 11:5).**

Amint **Rási** rámutat, a **„semmi áron” [chinam]** kifejezést nem lehet szó szerint érteni. A munkájukkal és az életükkel fizettek érte. Az **„ingyen”** azt jelenti, hogy **„micvóktól”,** parancsolatoktól, kötelezettségektől, kötelességektől mentes. A szabadságnak legmagasabb ára van, mégpedig az erkölcsi felelősség. Sok embernél mutatkozott meg az, amit **Erich Fromm „szabadságfélelemnek”** nevezett. **Rousseau** arról beszélt, hogy **„kényszeríteni kell az embereket, hogy szabadok legyenek”** - ez a nézet idővel a francia forradalmat követő rémuralomhoz vezetett. A **Tóra** nem kényszeríti az embereket arra, hogy szabadok legyenek, de ragaszkodik a megbélyegzés rituáléjához. Ha egy rabszolga megtagadja a szabadulást, akkor a gazdája **„vigye az ajtóhoz vagy az ajtófélfához, és szúrja át a fülét egy cövekkel”**. **Rási** magyarázza:

Rabbi Jonatan Sacks: A rabszolgaság lassú megszűnése

Miért pont a fület választották ki a kiszűrésre, és nem a test összes többi végtagját? Mondta rabbi Jóchánánán ben Zakkai: ...Az a fül, amelyik a Sínai-hegyen hallotta: „Mert nekem szolgák az Izrael fiai”, és ő mégis előrement, és szerzett magának egy urat, akkor [a fület] ki kell szűrni! Rabbi Shimon gyönyörűen magyarázta ezt a verset: **Miért különbözik az ajtó és az ajtóoszlop a ház más tárgyaitól? Isten tulajdonképpen azt mondta: „Az ajtó és az ajtóoszlop tanúi voltak Egyiptomban, amikor átmentem a karzaton és a két ajtóoszlopon, és azt mondtam: „Mert nekem szolgák Izrael fiai”, ők az én szolgálaim, nem szolgák szolgálái, és ez az ember előrement, és szerzett magának egy mestert, akkor [át kell szűrni a fület] a jelenlétükben.”**

A rabszolga maradhat rabszolga, de nem anélkül, hogy ne emlékeztessük rá, hogy **Isten** nem ezt akarja az **Ő népének**. Ezeknek a törvényeknek az eredménye az volt, hogy olyan dinamikát teremtettek, amely végül a rabszolgaság eltörléséhez vezetett, az emberek szabad döntése idején.

És így is történt. A kvékereket, metodistákat és evangélikusokat, köztük a leghíresebb **William Wilberforce**-ot, akik **Nagy-Britanniában** a rabszolga-kereskedelem eltörlésére irányuló kampányt vezették, vallási meggyőződés vezérelte, amelyet nem utolsósorban a **Kivonulás bibliai elbeszélése** és **Ézsaiás kihívása** inspirált, hogy „**hirdessük a foglyoknak és raboknak a szabadságot, a sötétségből való szabadulást**” (**Ézs. 61:1**).

A rabszolgaságot csak a polgárháború után törölték el az **Egyesült Államokban**, és voltak, akik a **Bibliára hivatkoztak** a rabszolgaság védelmében. Ahogyan **Abraham Lincoln** fogalmazott második beiktatásakor: „**Mindketten ugyanazt a Bibliát olvassák és ugyanahhoz az Istenhez imádkoznak, és mindketten az ő segítségét kérik a másik ellen. Furcsának tűnhet, hogy bárki is egy igazságos Isten segítségét meri kérni ahhoz, hogy más emberek arcának verejtékéből csavarja ki a kenyerét, de ne ítélkezzünk, hogy ne ítéljenek el minket.**”

A rabszolgaságot mégis eltörölték az **Egyesült Államokban**, nem utolsósorban azért, mert a **Függetlenségi Nyilatkozat** megerősítette, hogy „**minden ember egyenlőnek teremtett**”, és a **Teremtő** elidegeníthetetlen jogokkal ruházta fel, köztük „**az étellel, a szabadsággal és a boldogságra való törekvéssel**”. **Jefferson**, aki ezeket a szavakat írta, maga is rabszolgatartó volt. Mégis, az eszmék látens ereje olyan nagy, hogy az emberek végül belátják, hogy azzal, hogy ragaszkodnak a szabadsághoz és a méltósághoz való jogukhoz, miközben másoktól megtagadják azt, ellentmondást élnek meg. Ekkor következik be a változás, és ez időbe telik. Ha a történelem tanít nekünk valamit, akkor az az, hogy Isten türelmes, még ha gyakran próbára is teszi. Azt akarta, hogy a rabszolgaságot eltöröljék, de azt akarta, hogy ez úgy történjen, hogy a szabad emberek saját akaratukból rájönnek, hogy ez milyen rossz, és milyen rosszat tesz. A történelem Istene, aki megtanított minket a történelem tanulmányozására, hitt abban, hogy végül megtanuljuk a történelem leckéjét: hogy a szabadság oszthatatlan. Meg kell adnunk a szabadságot másoknak, ha valóban keressük azt magunknak.

MISNÉ TORÁ – A ZSIDÓ JOGTÁR

XLVIII. RÉSZ

Még ha egész életén keresztül Istent tagadja, és végül megtér, akkor is boldog lehet, amint meg is írták: **„Béke, béke a távolinak és közelinek, szól az Úr, de én meggyógyítom!”**

Gonosz hitehagyó vagy ezekhez hasonló, ha szívből megtér, akár szóval, akár csak belső érzéssel – szívesen fogadják. **„Térjete meg elpártolt gyermekek!”** – Ha el is pártolt, – mert nem élő szóval tesz bűnvallomást és nem is nyilvánosan; – Isten mégis szívesen fogadja.

4. fejezet A bűnre való készítés

1. §. Huszonnégy olyan eset van, amelyek akadályozzák a megbánást. Ezek közül négy olyan súlyos, hogy a megtérés alkalmát nem is nyújtják többé. E bűnök a következők:

1. **Aki másokat bűnre csábít. Idetartozik az is, aki a közösséget valamilyen jócselekedetnek a végrehajtásában megakadályozza.**

2. **Aki a társát rossz útra téríti. Ilyenek a másvallásra térítők is.**

3. **Aki nem akadályozza meg, hogy gyermeke rossz útra térjen. Felügyelete alatt áll, módjában van a helyes útra vezetni, így tehát felel érte. Ide tartozik az, aki hibát lát a közösségnél, vagy barátjánál, alkalma van megakadályozni, de nem él vele és meghagyja őket botlásukban.**

4. **Aki azt mondja, vétkezni fogok, majd jóvátesz, vagy azt mondja, vétkezni fogok, majd megtérek az engesztelő napon.**

2. §. Ötféle bűn elől zárják el a megtérés kapuját:

1. **Ha valaki különválik a közösségtől. Társai megtérnek, de ő nincs közöttük, így az engesztelés érdemében nem osztozhat velük.**

2. **Ha a jámbor hittudósok véleményének és tanításainak mond ellent. Ellentétes álláspontunk különválásra, elidegenedésre készítet és így nem ismerhetjük meg soha a javulás útját.**

3. **Ha gúny tárgyává tesszük a parancsolatokat. Annyira lenézzük, lebecsüljük értéküket, hogy követésüket nem tartjuk érdemesnek, így nem marad számunkra semmi, amivel e földön még érdemeket szerezhethünk.**

4. **Ha bántó módon megszégyenítjük mestereinket, akiknek tiszteletében rejlik lelki megnyugvásunk, bizalmunk. Ez a magatartás a végpusztulásba, a lelki bomlásba vezet, amint ezt a bibliai Gácházínál látjuk. Ha eltávolodunk mesterünktől, nem lesz ki tanítson és az igaz útra vezessen.**

5. **Ha a feddést, a jó szándékú figyelmeztetéseket nem fogadjuk szívesen – ezzel is megvonjuk magunktól a megtérés lehetőségét. A fenyítés megszívlelése hozzásegít a megtéréshez. Amikor az embernek nyíltan, őszintén megmondják bűneit, akkor tér csak meg igazán. A Tóra is mondja: „Emlékezzetek csak, és ne felejtsetek el. Engedetlenség voltatok... az Úr nem adott néktek értelmet... Dőre, oktalan nép.” E fenyítést később Jesájá próféta is megismétli, midőn így szolt: „Ó, bűnös nép... Az ökör ismeri gazdáját... Ismersz engem és megátalkodott vagy.” Az Örökkévaló nyomatékosan fenyítésre készíteti: „Torkoddal kiálts, ne tartóztasd magad.” Így minden igaz próféta, akiben élt a hivatástudat, addig fenyegette, figyelmeztette Izraelt, míg megtérésre nem bírta.**

Folytatjuk...

NAGYFUVAROS UTCAI TEMPLOM
IMAREND FEBRUÁR 1. – 29. KÖZÖTT

1.	szombat	BO	vége: 17,34	8,00	16,15	3.
2.	vasárnap			8,00	16,30	4.
3.	hétfő			7,00	16,30	5.
4.	kedd			7,00	16,30	6.
5.	szerda			7,00	16,30	7.
6.	csütörtök			7,00	16,30	8.
7.	péntek		₪ 16,36	7,00	16,45	9.
8.	szombat	BÖSÁLÁCH		8,00	16,30	10.
		SÁBÁT SIRÁ	vége: 17,44			
9.	vasárnap			8,00	16,45	11.
10.	hétfő			7,00	16,45	12.
11.	kedd			7,00	16,45	13.
12.	szerda			7,00	16,45	14.
13.	csütörtök	FÁK ÚJÉVE		7,00	16,45	15.
14.	péntek		₪ 16,47	7,00	17,00	16.
15.	szombat	JITRÓ	vége: 17,55	8,00	16,45	17.
16.	vasárnap			8,00	17,00	18.
17.	hétfő			7,00	17,00	19.
18.	kedd			7,00	17,00	20.
19.	szerda			7,00	17,00	21.
20.	csütörtök			7,00	17,00	22.
21.	péntek		₪ 16,58	7,00	17,00	23.
22.	szombat	MISPÁTIM		8,00	16,45	24.
		ÚJHOLD HIRDETÉS				
			vége: 18,05			
23.	vasárnap			8,00	17,00	25.
24.	hétfő			7,00	17,00	26.
25.	kedd			7,00	17,00	27.
26.	szerda			7,00	17,00	28.
27.	csütörtök	JAJM KIPPUR KOTAJN		7,00	17,00	29.
28.	péntek	ÚJHOLD 1.	₪ 17,09	7,00	17,15	30.

SVÁT

Ismeretlen zsidók nyomában CXVII. Sántori Lipót

Sántori Lipót (más néven Sántory Lipót, születési nevén Schneider Lipót; 1899 – 1943) magyar grafikus, plakáttervező és könyvillusztrátor; a magyar plakáttörténet kiemelkedő alakja. Főként szecessziós stílusú filmplakátjainak köszönhetően lett ismert az 1910-es és 1920-as években. Munkásságának helye Budapest volt.

Sántori Lipót zsidó származású család gyermekeként született 1899-ben Schneider Lipót név alatt. Tanulmányait a budapesti Iparművészeti Iskolában folytatta. Első filmplakátjait 1917-ben jelentették meg. Pályafutásának első éveiben már rendszeresen dolgozott az Uránia Nemzeti Filmszínház számára. Az első világháború éveiben elsősorban háborús propagandafilmekhez tervezett plakátokat. 1919-ben a tanácsköztársaság számára készített plakátot.

1918–1919-ben Földes Imrével megnyitották grafikai műtermüket, amelyben számos poszterterven dolgoztak, de nem csak filmplakátokat alkottak. Kettejük szignójának ötvözetéből alkották meg a „földes Sántori” közös aláírást. Az 1920-as és 1930-as években számos megbízást kapott. Miután Földes elköltözött Budapestről, Sántori egyedül vagy Fejes Gyulával közreműködve alkotott. Több könyvillusztráció is a nevéhez fűződik. 1943-ban hunyt el.

Hamar elismert lett annak köszönhetően, hogy figyelemfelkeltő plakátok formájában tudta összegezni a filmeket. Első poszterei az 1910-es évek díszes szecessziós stílusának képviselői. Ezen alkotásai realiztikusabbak és a filmek történetét emelik ki. Sántori gyakran az egyik főszereplőt vagy a film egy fontos jelenetét örökítette meg művein. Az 1920-as és 1930-as években készült plakátjainak nagy része az art déco irányzat jellegzetességeit hordozza. Ezeket már inkább nagy, színes területek és a korábbiaknál erősebb vonalak jellemzik.

Sántori egyik legkedveltebb motívuma a nő – általában a film főszereplőnője – volt; ezeket a karaktereket rendszerint démonikusan és erotikusan ábrázolta. Műveiben gyakran alkalmazott erőteljes fényhatásokat. Munkáinak stílusa és témája nagyban hasonlít társa, Földes Imre műveire. Míg Földes plakátjainak alapját a rajzolás képezte, Sántori művei inkább festményszerűek és kifejezőbbek. Gyakran használt erős, élénk színeket és dinamikus formákat. Stílusa jól illeszkedik a kor némafilmjeinek vizuális világához.

Forrás: (wikipedia)

Rosenfeld Dániel Imre: A „túlélés dallamai” koncert

„A túlélés dallamai” – Hatalmas sikert aratott az Ávinu Trió koncert a Nagy Fuváros utcai zsinagógában

Különleges koncertnek adott otthont **február 16-án vasárnap este**, a **felszabadulás 80. évfordulója** alkalmából a **Nagy Fuváros utcai zsinagóga**. Az **Ávinu Trió** „A túlélés dallamai” című előadásával megemlékezett a magyarországi zsidóságot ért tragikus történelmi eseményekről és azok hatásáról a zsidó kultúrára. Az együttes alapítója, **Rosenfeld Dániel Imre** a **2023. október 7-ei áldozatokról** is megemlékezett a koncertet megnyitó beszédében.

Már maga a helyszín is különleges atmoszférát teremtett a programnak, ahol a koncertet megelőzően elhangoztak a délutáni és esti imák, majd **Streit Sándor**, a **körzet elnöke köszöntötte** a jelenlévőket, elismerő szavakkal méltatva az együttest és kiemelve **Rosenfeld Dániel Imre** hosszú éveken át, a közösség szolgálatában végzett kántori munkáját.

Az **Ávinu Trió**, amely **2008-ban** alakult, egyedülálló módon ötvözi a **magyar-zsidó-izraeli népdalokat, örökzöldeket és hagyományos zsidó liturgikus dallamokat**, miközben komoly- és könnyűzenével, valamint **imarészletekkel** gazdagítja előadásait. A koncert nyitószáma, az **Avinu Shebasamayim** mély hatást gyakorolt minden jelenlévőre.

A koncert folytatásában változatos, színes repertoárt mutattak be a zenészek, többek között felcsendültek olyan dalok, mint a **Yiddische Mame**, **Szól a kakas már**, **Kol haolam kulo**, **Donna, donna** és **Hevenu shalom**, amelyek emlékezetes perceket okoztak a közönség számára.

A zeneileg egyedülálló koncert végén vendégül látták a megjelenteket.

A koncerten közreműködtek:

- **Rosenfeld Dániel Imre** – az együttes alapítója, kántor
- **Asztalos Rita** – zongoraművész
- **Ifj. Horváth József** – hegedűművész
- **Schum József** – klarinétművész
- **Dési Tamás** – dobos, kántor

Forrás: Zucker-Kertész Lilla

RECEPT-TÁR

Mexikói babpüré

Egy fűszeres, pikáns babpüré parádésan fel tudja dobni a tacót vagy a burritót. De ha csak egy egyszerű sült húshoz, netán grillezett sajthoz vagy zöldséghez használod fel, az is teljesen rendben van. A lényeg, hogy semmiképp se hagyj ki!

Hozzávalók: 4 fő

- 3 ek olívaolaj
- 1 fej vöröshagyma (150 g/fej)
- 4 gerezd fokhagyma
- 2 tk őrölt római kömény
- 1 tk őrölt koriandermag
- 1 tk füstölt fűszerpaprika
- 1 csipet chilipehely
- 2 konzerv vörösbab (240 g-os kiszerelés)
- só, bors
- 1 db lime leve
- 1 csokor koriander
- **Tálaláshoz:**
- 0.25 csokor koriander
- 1 db lime
- 4 db 20 cm-es tortillalap
- 2 ek olívaolaj

Elkészítés:

Egy kisebb lábosban, közepesen magas hőfokon megpirítjuk az olívaolajon a finomra vágott vörös- és fokhagymát kb. 5 perc alatt. Hozzáadjuk a római köményt, a koriandert, a füstölt paprikát, a chilipehelyt, a babkonzerveket a levükkel együtt, sózzuk, borsozzuk és további 5 percig főzzük, immár közepes hőfokon.

Ha frankón összefőttek az ízek, akkor egy krumplinyomóval vagy egy késes aprítóval kissé darabosra pürésítjük, és a végén ízesítjük a lime kifacsart levével és az aprított korianderlevelekkel. Ha menet közben úgy ítéljük meg, hogy nem elég szaftos, akkor egy kevés vizet adhatunk még hozzá, hogy frankó állaga legyen a pürének. Melegen, langyosan vagy hidegen is fogyaszthatjuk: tálba szedjük a babkrémet, rárakjuk a koriandert a tetejére és pár gerezd lime-ot kínálunk mellé.

A tortillákat egy forró serpenyőben megpirítjuk az olívaolajon, majd háromszögekre vágva a krém mellé tálaljuk, hogy lehessen mivel tunkolni.

Forrás: (streetkitchen)

EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

						HÍRES SZEGEDI ÉTEL	KERESKEDELMI KAMPÁNY	LÓ-ELFOGÓ PÁNYVA	BOLTI MUNKÁT VÉGEZ	SIEMENS, RÖVIDEN	SZÍV PÁROS BETŰI	LIBATOP-FÉLE NÖVÉNY	A POÉN 1. RÉSZÉ
						HEKTO-, RÖVIDEN				ZABO-LÁTLAN			
						FELSŐ VÉGTAG				NAGY (TEREM)			
						DÍSZ A HAJBAN					A SZO-BABA		
						SZERETI A SZESZT					1000 GRAMMOS		
						A TETŐT FEDHETI							
A POÉN 2. RÉSZÉ		TISZTELT, RÖVIDEN VAD-GALAMB	TOJÁS-SZELETI	IMA ELEJEI	MAGAS TERMETŰ	TEST-TARTÁS NYOMÓ			FIATAL ŐZ	MEGEMLÍT			
ÖNZÓ, IRIGY								IDÓMÉRŐ RÉSZÉ	AMPER, RÖVIDEN				
FELESÉG, TRÉFÁS SZÓVAL				FR. (RÓ (ÉMILE)				KERTI ESZKÖZ				DEHOGYI	EME, RÉGIÉS SZÓVAL
GÓRÓG AUTÓK JELZÉSE			KÖSZÖ-NET					HIDROGÉN ÉS URÁN			ISMÉTELT TAGADÁS		
HÁZASSÁ-GÁT FEL-BONTÓ			VIDÁM-PARK					PÉNZES, TEHETŐS			TESLA, RÖVIDEN		
KÍNZÓ ÍZÜLETI BETEG-SÉG						ZENEI FÜGGELÉK		FÉNY-TELEN				SPORTING	BAZALT-DARABI
RÓMAI 1-ES		MAGÁBA ...; EL-CSÜGGED RÉGI				KÉZZEL-FOGHATÓ		REGGELI ITAL					KÖVET-KEZTÉBEN
FÉKE-VESZ-TETTEN DUHÓS					ELTÉL, HIBÁZTAT					ELHALL-GATTAT			
A DÉLUTÁNT KÖVETŐ NAPSAK				RÁGÓS A HÚS	SZEDJ A LABÁT					LITER, RÖVIDEN			
NÉPI HANG-SZER				KAMION-MÁRKA						ALAPOS RÉSZLETI			A KÓRHÁZ JELE
ENERGIA, RÖVIDEN		NEMI JELLEG								LEŐMLÓ (HÁZFAL)			LEVÉGŐ-VETEL
MAGTÁR KÖZEPEI													
KÖRÇIKKI			HATÁLYÁT VESZTŐ										
			A SZÉLEIN RÁFAGYI										
					OLVASZ-TÖEDÉNY								
KRIS-TÁLYOS ÁSVÁNY	A				KILO-, RÖVIDEN								KRÉM-MARADÉKI
						RÁN-COLÁS							BÉR ELEMJEI
													k

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!
TALMUD TORA Alapítvány számlaszáma: 11705008-20413002-00000000

IMAIĐÓK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2025. Feb. 21. – 2025. Feb. 28.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
21. péntek	7:00	17:00
22. szombat	8:00	16:45
23. vasárnap	8:00	17:00
24. hétfő	7:00	17:00
25. kedd	7:00	17:00
26. szerda	7:00	17:00
27. csütörtök	7:00	17:00
28. péntek	7:00	17:15

Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
21. péntek	16:58	22. szombat	18:08
28. péntek	17:09	01. szombat	18:15

Poén sarok

- Miért ül a félkezű a kopasz mellé a színházban?
- ???
- Hogy tudjon tapsolni...

A 613 PARANCSOLAT

XXXV.

Tiltó Micva

Ne paráználkodj férjes asszonnyal

„Ne törj házasságot”

(2Mózes 20:13)

Gratulálunk Streit Lilinek a Scheiber Sándor Iskola 4/B osztály tanulójának, abból az alkalomból, hogy az iskola szavalóversenyén 3. helyezést ért el.

Shmuel Oirechman rabbit, a MAOIH főtitkárát a közösség kormányzati kapcsolatokért és stratégiáért felelős igazgatójának nevezték ki. Oirechman rabbinak jó egészséget és sok sikert kívánunk. Mazal Tov!

EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kiléni tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt február 26.-án, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet

Emberbarát Templomegylet

Budapest. 1084

Nagy Fuvaros utca 4.

Tel: 334 27 31

Email: nagyfuvaros@gmail.com

<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>

Felelős kiadó: Streit Sándor

Szerkesztő: Streit Gábor

Technikai asszisztens: Andrásy Béla